

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

53-2

BRNO 2012

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 53
Volume 53

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Alice Del Maschio

Software
Software

Adobe InDesign CS5

Fotografie na obálce
Cover Photography

Mikulčice-Valy. Věderko nalezené v jednom z říčních ramen
(viz obr. 5. na str. 28)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

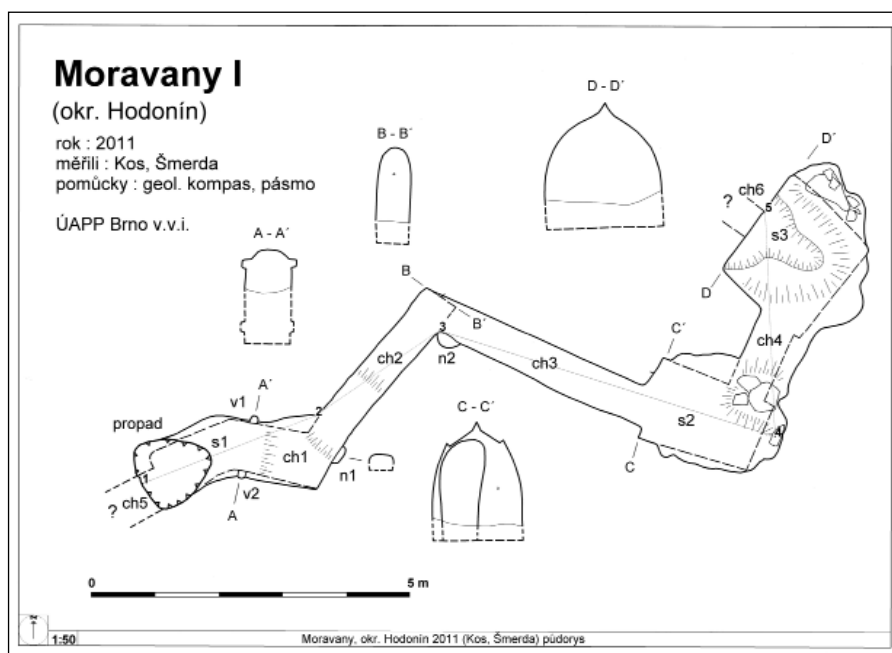
Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2012

Náklad 400 ks

Časopis je na seznamu neinpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2012 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 57. Moravany u Kyjova (okr. Hodonín). Plán podzemních chodeb.

Abb. 57. Moravany u Kyjova (Bez. Hodonín). Plan der unterirdischen Gänge.

Resumé

Mokrá-Horákov (Bez. Brno-venkov), Haus Nr. 91. Neuzeit. Pflaumenmusoffen. Rettungsgrabung.

MORAVANY (K. Ú. MORAVANY U KYJOVA, OKR. HODONÍN)

„Čtvrtky“. Středověk. Loch. Záchranný výzkum.

Na základě telefonického oznámení archeologem J. Šmerdou z Masarykova muzea v Hodoníně, byl dne 19. 7. 2011 proveden ze strany Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., záchranný archeologický výzkum v Moravanech u Kyjova, okr. Hodonín. Na nález byl upozorněn J. Šmerda dne 18. 7. starostou obce Moravany J. Dočekalem, který jej lokalizoval na pole mezi obcemi Moravany a Hýsly (ZM ČR 1:10 000, list 24-44-23, v místě bodu vzdáleného 324:127 mm od Z:J s. č.). Propad ve tvaru drobného závrtu se tu vytvořil znenadání dne 15. 7. pod hmotným zemědělským strojem během sklizně řepky. J. Šmerda provedl základní průzkum a naznal že by se mohlo jednat o loch.

Lokalita leží na rozhraní katastrálních území obcí Moravany a Hýsly, okr. Hodonín, při křížích s nadmořskou výškou 247 m v polní trati „Čtvrtky“ u silnice ve směru Moravany – Dolní Moštěnice – Hýsly; pravděpodobnější je lokalizace na k. ú. Hýsly. Lokalita využívá mírný k jihozápadu obrácený svah nad Čeložnickým potokem a je evidentní, že s ním z hlediska sídelní struktury souvisela, podobně jako nedaleká obec Moravany. Na poli, ve kterém se objevil propad, nejsou doposud známy žádné archeologické nálezy, které by nám umožňovaly momentální situaci s něčím spojit. Nejblíže se nachází zámeček – původní gotická tvrz, která souvisela se zaniklou středověkou vsí Moštěnice (Nekuda 1961, 120–121). Dodnes

se zástavba kolem zámečku jmenuje Dolní Moštěnice a přináležejí ke vsi Hýsly (Hýsly-Dolní Moštěnice).

Záchranný výzkum doložil pod místem propadu přítomnost uměle ražených podzemních prostor v hlinito-jílovito-písčitéch horninách (obr. 57). Jednalo se o část středověkých podzemních chodeb – lochů, které se snad původně rozkládaly pod hospodářskými usedlostmi. Dokumentovaný loch patří v rámci jižní Moravy k naprostému unikátu. Jeho jedinečnost lze spatřovat v architektuře síní, kde se uplatnily úpravy stropních kleneb, které byly běžně aplikovány u domovních staveb v období vrcholného a pozdního středověku (přechodní sloh románského období a sloh gotický; srv. Herout 1961).

Petr Kos, Jaroslav Šmerda

Literatura

- Herout, J. 1961:** *Staletí kolem nás. Přehled stavebních slohů.* Praha: Orbis.
Nekuda, V. 1961: *Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu.* Brno: Krajské nakladatelství v Brně a Moravské museum v Brně.

Resumé

Moravany u Kyjova / Hýsly (Bez. Hodonín). Mittelalter. Erdstall. Rettungsgrabung.

MORAVIČANY (OKR. ŠUMPERK)

„Kaple svatého Rocha“. Středověk. Ojedinelý nález. Povrchový sběr.

Záchranný archeologický výzkum formou dohledu byl zapříčiněn stavbou „607 52 Třebůvka, Moravičany – hrázování“, a byl realizován v období od prosince roku 2010 až do července roku 2011. Identifikace lokality na

mapě ZM ČR (M 1:10 000) – číslo listu 14-43-20:Z:243 – J:109, Z:252 – J:115; Z:241 – J:107; Z:254 – J:113. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry.

Dohled probíhal za plného běhu stavby a byl především zaměřen na vizuální kontrolu čerstvě skryvaných ploch. Sledovaná stavba byla prováděna v bezprostřední blízkosti říčky Třebůvky, neboť došlo k rozšíření koryta Třebůvky, kdy vytěžená zemina byla následně z části přesunuta k okraji intravilánu obce Moravičany, kde byla použita jako protipovodňová hráz. Dohled se konal v úseku od východního okraje Loštic, kde Třebůvka opouští intravilán a protéká trati „Závodí“ a dále po proudu Třebůvky až k místu, kde je říčka částečně odvedena do odlehčovacího kanálu, který poté míjí Moravičany z východu a v blízkosti železniční trati se vleává do řeky Moravy. Povrch stavbou zasažené plochy tvořila buď obdělávaná půda anebo trvalý travnatý porost. Podloží bylo pozorováno v několika podobách: říční štěrkopisky, vrstva jílu či vrstva jílu promíšená se spraší. Během dohledu nebyly pozorovány žádné sídlištní objekty, pouze v ornici bylo nalezeno několik keramických zlomků z období středověku, které byly nalezeny v místě zvaném „Kaple svatého Rocha“, známém již ze starších povrchových sběrů (Goš 1974, 80, SAS poř. č. 14-43-20/8).

Jakub Vrána

Literatura

Goš, V. 1974: Sbírka Vlastivědného kroužku v Moravičanech (okr. Šumperk). *Zprávy Československé společnosti archeologické při Československé akademii věd*, ročník 16, sešit 5–6, 70–110.

Resumé

Moravičany (Bez. Šumperk), Anlage „Kaple svatého Rocha“. Mittelalter. Einzelfund. Oberflächenforschung.

NÁMĚŠTĚ NA HANÉ (OKR. OLMOUC)

„Chrast“. Středověk. Ostruha. Náhodný nález.

Dne 22. 4. 2011 byla při detektorovém průzkumu Archeologického centra Olomouc, p. o., zaměřeném na staré úvozy v lese na severozápadním okraji katastru Náměště na Hané, nalezena železná ostruha, zařaditelná do Ruttkayovy skupiny B, typ 4 (Ruttkay 1976, 347, 350). Ostruha byla získána nad již téměř zarovnaným úvozem cesty, který tímto napomohla nepřímo datovat do 12.–13. století. Průzkum proběhl v rámci projektu: Program Národní a kulturní identity (NAKI) MK ČR č. DF11P01O-VV029: „Výzkum historických cest v oblasti severozápadní Moravy a východních Čech“.

Marek Kalábek

Literatura

Ruttkay, A. 1976: Waffen und Reiterausrüstung des 9. bis zur ersten Hälfte des 14. Jahrhunderts in der Slowakei (II). *Slovenská archeológia* XXIV-2, 245–395.

Resumé

Náměšť na Hané (Bez. Olomouc), „Chrast“. Mittelalter. Eisensporn. Einzelfund. Detektorprospektion.

NAPAJEDLA (OKR. ZLÍN)

Ulice Palackého. Středověk, novověk. Městská památková zóna. Záchranný výzkum.

Výzkum probíhal při stavbě bytového domu v historickém jádru města na ulici Palackého (mezi domy č. p. 91 a 97; polohu lze určit na mapě ZM ČR 1:10 000 25-33-03 koordináty 360/155 od Z/J s. č.). Stavba nebyla bohužel ohlášena, byla tedy realizována bez archeologického dohledu. Po příchodu na staveniště byla již vyhloubena více jak 2 m hluboká stavební jáma, na jejíchž profilech byla zachycena mocná souvrství datovatelná do středověkého období (obr. 58). Výzkum probíhal na zbytku nezníčené parcely, který se nacházel u uliční čáry. Byly zde otevřeny tři sondážní čtverce o stranách 5 m, které byly po vrstvách prokopávány a dokumentovány. Podařilo se zjistit, že se podél dnešní uliční čáry nachází intenzivní stopy po středověké a novověké zástavbě. Na jednom z profilů se tak podařilo rozpoznat celkem 5 stavebních fází. Nejstarší je suterén domu, který lze chronologicky zařadit podle keramických zlomků na přelom 13. a 14. století. Tuto dataci víceméně také potvrzuje v zásypu nalezený parvus Václava II. z období let 1300–1305.

I když byla zadní část parcely nejprve odtěžena bez dohledu archeologa stavebními stroji až pod úroveň antropogenních vrstev, zůstaly v pásu ležícím v blízkosti dnešní ulice zachovány situace, které potvrdily koncentraci osídlení, jež zde existovalo prakticky již od 13. století. Superpozice zahloubených objektů dokládá existenci suterénů čtyř až pěti dřevozemních domů, dvou dřevěných domů mělce zahloubených, samostatné základové zdi průjezdní budovy (K 901) a domu s kamenným jádrem (K 900), na jejichž dispozici navazuje dnešní uliční fronta (obr. 59). Jejich datace odpovídá závěru 13. až počátku 17. století. Pozůstatkem po využití zadních traktů parcely je relikv velkého jámové pece z 15. století, jejíž účel se nepodařilo zjistit. Dá se však předpokládat, že pec mohla sloužit k výpalu cihel nebo vápna, na což upozornil obsah vrstvy spočívající na jejím dně. Zlomky cihel nalezené ve svrchních vrstvách u jednoho ze dvou kamenných domů K 900, by mohly odpovídat přibližně 15. století. Z konce stejného věku pochází rovněž dvojice vakovitých obilních jam, které porušily zásyp zemnice, jenž byl datován mincí do 2. poloviny 15. století (kruhový peníz ražený v Kutné Hoře). V jejich zánikových horizontech lze již sledovat nálezy novověké keramiky, které se do nich dostaly druhotně až po jejich zavalení v 16.–18. století.

Kamenný suterén domu K 900 lze vyjádřit obdélným půdorysem o délce cca 6 m a šířce 4 m. Suterén byl ještě částečně zaklenut valenou kamennou klenbou zděnou na jílu a jen velmi ojediněle na písčitou vápennou maltu. Na